

Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan, joka sisältää Euroopan unionin rikosyhteistyön virastoa koskevaa Euroopan unionin asetusta täydentävät säännökset. Eurojustia koskevan asetuksen sekä digitaalista tietojenvaihtoa terrorismirikoksista koskevan neuvoston päätöksen sisältämiä tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä muutettiin vuonna 2023 siten, että jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa terrorismirikoksia koskevia tietoja Eurojustin kanssa selkeytettiin tiedonjaon tehostamiseksi. Samalla terrorismirikoksia koskevaa tietojenvaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset siirrettiin neuvoston päätöksestä Eurojust -asetukseen. Asetukseen tehtiin lisäksi uudistettavan Eurojustin asianhallintajärjestelmän edellyttämät muutokset. Tässä esityksessä asetusta täydentäviä kansallisen lain säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi vastaavilta osin.

Eurojust-asetuksen muutoksen kanssa samaan aikaan hyväksytyllä direktiivillä ajantasaisestiin neuvoston päätöksen sisältämiä henkilötietojen suojaa koskevia määräyksiä. Jatkossa neuvoston päätöstä sovelletaan terrorismitapauksia koskevaan tietojenvaihtoon Europolin kanssa. Direktiivin täytäntöönpano ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi Eurojust-lain kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituutta koskevaa säännöstä muutettavaksi joustavammaksi. Eurojust-asetus ei sisällä avustajan toimikauden pituutta koskevia määräyksiä.

Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään loka-kuussa 2025, sillä määräaika direktiivin täytäntöönpanolle päättyy 1.11.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT.....	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu.....	3
2 EU-säädösten tavoitteet, pääasiallinen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön.....	5
2.1 Asetuksen tavoitteet	5
2.2 Asetuksen pääasiallinen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	5
2.3 Direktiivin tavoitteet, pääasiallinen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	11
3 Nykytila ja sen arviointi.....	13
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	13
5 Lausuntopalaute.....	14
6 Säännöskohtaiset perustelut	14
7 Voimaantulo.....	16
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	16
Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta.....	19
RINNAKKAISTEKSTI.....	21
Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta.....	21

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 85 artiklan mukaan Haagissa sijaitsevan Eurojustin tehtävänä on tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten välistä koordinoitua ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, joka koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytetoimia. Tehtäviensä suorittamiseksi Eurojust järjestää koordinoitukokouksia, rahoittaa ja järjestää asiantuntija-apua yhteisiin tutkintaryhmiin ja organisoii yhteistyötä koordinoitukeskusten avulla.

Eurojust on alun perin perustettu Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyllä neuvoston päätöksellä 2002/187/YOS, jonka on korvannut 12 joulukuuta 2019 voimaantullut Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1727 (jäljempänä Eurojust-asetus). Asetusta koskevasta kansallisesta täydentävästä lainsäädännöstä säädetään Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetussa laissa (1232/2019, jäljempänä Eurojust-laki).

Terrorismin torjunta on kuulunut Eurojustin toimialaan sen perustamisesta saakka eli vuodesta 2002 lähtien. Terrorismirikoksia koskeva tiedonvaihto ja yhteistyö on perustunut neuvoston päätökseen 2005/671/YOS (jäljempänä neuvoston päätös 2005/671/YOS), jossa on säädetty, että jäsenvaltioiden on kerättävä kaikki terrorismirikoksiin liittyviä rikostutkimuksia koskevat ja niistä johtuvat asiaankuuluvat tiedot, jotka vaikuttavat kahteen tai useampaan jäsenvaltioon tai voivat vaikuttaa niihin, ja lähetettävä ne Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastolle (jäljempänä Europol). Lisäksi jäsenvaltioiden on kerättävä kaikki asiaankuuluvat tiedot terrorismirikoksiin liittyvistä rikosoikeudellisista menettelyistä, ml. syytteesenpanoista ja tuomioista, jotka vaikuttavat kahteen tai useampaan jäsenvaltioon tai voivat vaikuttaa niihin ja lähetettävä ne Eurojustille. Nämä tiedot on pitänyt saattaa toisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten saataville mahdollisimman pian silloin kun terrorismirikoksia koskeva tutkinta on meneillään tai sellainen saatetaan aloittaa taikka kun syytetoimet ovat käynnissä.

Yksi Eurojustin keskeisistä työkaluista on Euroopan oikeudellinen terrorisminvastainen rekisteri (*European Judicial Counter-Terrorism Register, jäljempänä terrorismirekisteri*). Terrorismirekisteri perustettiin syyskuussa 2019 neuvoston päätöksen 2005/671/YOS nojalla. Rekisterin tavoitteena on havaita terrorismirikoksista epäiltyjä vastaan käynnistettyjen oikeudellisten menettelyjen väliset mahdolliset yhteydet ja tällaisista yhteyksistä johtuvat mahdolliset koordinoitutarpeet. Terrorismirekisteri perustettiin Eurojust-asetuksen vuonna 2018 tapahtuneen hyväksymisen jälkeen, minkä vuoksi rekisteriä ei ole integroitu asianmukaisesti Eurojustin tekniseen infrastruktuuriin eikä sitä mainita Eurojust-asetuksessa. Lisäksi edellä selostettuja tiedonjakoa koskevia neuvoston päätöksen määräyksiä on eri jäsenvaltioissa saatettu tulkita eri tavalla, mikä on johtanut siihen, että joissain tapauksissa tietoja ei ole jaettu oikeaan aikaan, niitä ei ole jaettu lainkaan tai ei ole jaettu kaikkia tarpeellisia tietoja.

1.2 Valmistelu

EU-säädösten valmistelu

Euroopan komissio julkaisi joulukuussa 2021 oikeusalan digitalisaatiota koskevan lainsäädäntöpaketin, johon sisältyi ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (EU) 2023/2131 asetuksen (EU) 2018/1727 ja neuvoston päätöksen 2005/671/YOS muuttamisesta koskien digitaalista tietojenvaihtoa terrorismitapauksissa (jäljempänä asetus). Lainsäädäntöpakettiin sisältyi myös ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (EU) 2023/2131 neuvoston päätöksen 2005/671/YOS muuttamisesta siltä osin kuin on kyse sen mukauttamisesta unionin sääntöihin, jotka koskevat henkilötietojen suojaamista (jäljempänä direktiivi).

Asetuksen (EU) 2023/2131 tavoitteena on ollut korjata edellä selostettu oikeudellisesti hajanainen tilanne, missä Eurojustin puitteissa tehdystä terrorismirikoksia koskevasta tietojenvaihdosta säädetään Eurojust-asetuksen sijaan erillisessä neuvoston päätöksessä. Samalla tavoitteena on ollut integroida terrorismirikoksia koskeva tietojenvaihto Eurojust-asianhallintajärjestelmiin ja aiempaa tarkemmin säätää tietojenluovutusvelvollisuuden sisällöstä.

Valtioneuvosto antoi ehdotuksista kirjelmän U 78/2021 vp, jonka johdosta eduskunnan lakivaliokunta antoi lausunnon 4/2022 vp. Lausunnossaan lakivaliokunta piti valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että neuvoston päätös 2005/671/YOS päivitetään. Valiokunta yhtyi myös valtioneuvoston näkemykseen siitä, että asetuksen ja direktiiviehdotuksen sääntelyn tulee olla selkeää, mutta samalla joustavaa, jotta tulevat lainsäädännölliset tai teknologiset muutokset voidaan ottaa huomioon. Valtioneuvoston tavoin lakivaliokunta piti myös tärkeänä, että jäsenvaltioiden kansallisten järjestelmien erilaisuus ja erityispiirteet otetaan riittävällä tavalla huomioon.

Asetusta ja direktiiviä koskeneissa neuvotteluissa Suomelle tärkeä tavoite oli terrorismirikoksia koskevan tiedonvaihdon ja EU-jäsenvaltioiden välisen yhteistyön tehostaminen. Lisäksi Suomi piti tärkeänä Eurojustin toimintamahdollisuuksien parantamista, jotta se voi entistä paremmin tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten välistä koordinointia ja yhteistyötä erityisesti rajat ylittävissä terrorismitapauksissa. Suomi piti neuvotteluissa lisäksi tärkeänä, että ehdotukset täyttivät EU:n tietosuojasääntelyn asettamat rajoitukset arkaluonteisina pidettävien, ennen muuta rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen sekä biometristen tietojen käsittelyn osalta. Lisäksi pidettiin tärkeää, että ehdotuksissa riittävällä tavalla huomioitiin rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen.

Asetuksen osalta neuvoston yleisnäkemys saavutettiin kesäkuussa 2022. Asetusta koskevat kolmikantaneuvottelut saatiin päätökseen vuoden 2022 lopulla. Direktiivin osalta neuvoston yleisnäkemys hyväksyttiin ja kolmikantaneuvottelut saatiin päätökseen kevään 2023 loppupuolella. Asetus ja direktiivi hyväksyttiin lopulta neuvostossa 4.10.2023. Asetus on tullut voimaan 31.10.2023. Määräaika direktiivin täytäntöönpanolle päättyy 1.11.2025.

Kansallisen jäsenen avustajan toimikausi

Eurojust-asetukseen tehtyjen muutosten edellyttämän täydentävän lain täsmentämisen lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Eurojust-lain 5 §:n sisältämiä säännöksiä Eurojustin kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituudesta. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaisesti avustajan toimikausi on viisi vuotta, ja se voidaan uusida. Tämä avustajan toimikauden pituutta koskeva säännös ei perustu Eurojust-asetukseen, vaan se on ollut kansallinen ratkaisu. Käytännössä nykyinen säännös on kuitenkin osoittautunut joustamattomaksi, eikä käytännössä esimerkiksi ole aina mahdollistanut tehtävään parhaiten sopivaa henkilöä valittavaksi tarkoituksenmukaisen pituiseksi kaudeksi. Momenttia ehdotetaankin muutettavaksi siten, että toimikausi jatkossa olisi enintään viisi vuotta ja että kausi voidaan uusida.

Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on laadittu oikeusministeriössä virkatyönä.

[Tätä osiota on tarkoitus täsmentää lausuntokierroksen pohjalta.]

2 EU-säädösten tavoitteet, pääasiallinen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

2.1 Asetuksen tavoitteet

Asetuksella muutettiin Eurojust-asetusta ja neuvoston päätöstä 2005/671/YOS siten, että muutoksilla selkeytettiin ja vahvistettiin jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa terrorismirikoksia koskevia tietoja Eurojustin kanssa. Käytännössä tämä toteutettiin siirtämällä terrorismirikoksia koskevaa tietojenvaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset neuvoston päätöksestä Eurojust-asetukseen, jolloin neuvoston päätös jatkossa koskee vain tietojenvaihtoa ko. rikoksista Europolin kanssa. Eurojust-asetukseen siirrettiin myös päätöksen sisältämä määräys terrorismirikoksia koskevan kansallisen yhteyshenkilön nimittämisestä. Tavoitteena oli lisäksi muun muassa selventää edellytyksiä, joiden mukaisesti Eurojustin kansalliset yhteyshenkilöt, ml. kolmansien maiden yhteyssyyttäjät saisivat pääsyoikeuden Eurojustin asianhallintajärjestelmään sovellettavien tietosuojasääntöjen mukaisesti. Eurojustin asianhallintajärjestelmän näkökulmasta tavoitteena on lisäksi ollut turvattujen viestintäkanavien käyttöönotto ja joustavampi tietojenkäsittely-ympäristö. Asetuksella tehdyt muutokset ovat näin ollen suurelta osin nykykäytäntöjä selventäviä ja täsmentäviä.

Asetus sisältää myös säännöksiä, joilla komissiolle siirretään toimivaltaa hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä asetuksen viestintää varten perustettavaa hajautettua tietojärjestelmää ja sen käyttöä koskien. Asetukseen lisätyillä 22 b ja 22 c artiklalla vahvistetaan näiden antamista koskevat puitteet.

2.2 Asetuksen pääasiallinen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. *Asetuksen (EU) 2018/1727 muuttaminen.* Artiklan 1 kohdan mukaisesti Eurojust-asetuksen toimivaltaa koskevaan 3 artiklan 5 kohtaan lisättiin Eurojustille mahdollisuus avustaa myös sellaisissa tutkinnoissa ja syytetoimissa, jotka koskevat jäsenvaltiota ja kansainvälistä järjestöä. Aiemmin Eurojustin on ollut mahdollista tehdä yhteistyötä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kanssa tehtävissä tutkinnoissa ja syytetoimissa. Yhteistyön edellytyksenä on, että kyseisen kolmannen maan tai kansainvälisen järjestön kanssa on tehty yhteistyösopimus tai -järjestely 52 artiklan mukaisesti, tai edellyttäen, että erityisessä tapauksessa avun antamiseen liittyy keskeinen etu. Kansainvälisten järjestöjen osalta olennaisia toimijoita olisivat kansainvälinen rikospoliisijärjestö Interpol ja Kansainvälinen rikostuomioistuin, ja yhteistyön katsottaisiin olevan merkityksellistä muun muassa taistelualuetodisteisiin liittyen. Asetuksella Eurojust-asetukseen lisätyn uuden 5 artiklan 3 kohdan 2 alakohdan mukaan päätöksen oikeusavun antamisesta tällaiselle kolmannelle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle tekee yksinomaan asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jollei sovellettavasta muusta lainsäädännöstä muuta johdu. Asetuksen 5 artiklan 3 kohdan muutos on suoraan sovellettava eikä siitä aiheudu tarvetta antaa täydentävää lainsäädäntöä.

Asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a -alakohdalla muutettiin asetuksen 20 artiklaa lisäämällä siihen uusi 2 a kohta, jonka mukaan jokaisen jäsenvaltion olisi nimettävä yksi tai useampi toimivaltainen kansallinen viranomainen Eurojustin kansalliseksi yhteyshenkilöksi terrorismia koskevissa asioissa. Yhteyshenkilön olisi saatava käyttöönsä kaikki merkitykselliset tiedot ehdotettavan uuden 21 a artiklan 1 kohdan mukaisesti. Aiemmin terrorismiasioita koskevan yhteyshenkilön

nimeämistä koskevat määräykset sisältyivät neuvoston päätökseen 2005/671/YOS, joten kyse ei ole uudesta velvoitteesta.

Kansallisesti yhteyshenkilöiden nimeämisestä säännellään jo nykyisin Eurojust-lain 6 §:n 1 momentissa, jonka nojalla valtakunnansyyttäjäntoimisto nimeää yhden tai useamman Eurojust-asetuksen 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kansallisen yhteyshenkilön sekä vastaa mainitun artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kansallisen koordinaation järjestämisestä. Muutoksen johdosta esitetään Eurojust-lain 6 §:n 1 momenttia täsmennettäväksi lisäämällä siihen viittaus myös uuteen 2 a kohtaan.

Asetuksen 1 artiklan 2 kohdan b –alakohdalla muutettiin Eurojust-asetuksen 20 artiklan 8 kohtaa siten, että aiempaan tapaan kansallisen koordinaation tarkoituksessa artiklan 3 kohdan a, b ja c alakohdissa luetelluilla Eurojustin kansallisilla yhteyshenkilöillä, EPPOn toimivaltaa koskevia kysymyksiä käsittelevillä kansallisilla yhteyshenkilöillä sekä terrorismiasioiden kansallisilla yhteyshenkilöillä tulee olla yhteys Eurojustin asianhallintajärjestelmään kyseisen 20 artiklan sekä 23, 24, 25 ja 34 artikloiden mukaisesti. Tätä koskevat kulut katetaan unionin yleisestä talousarviosta. 20 artiklan 8 kohdasta on kuitenkin poistettu aiempi viittaus 20 artiklan 3 kohdan alakohdissa d ja e mainittuihin tahoihin. Poistolla on ollut tarkoitus selventää sääntelyä, sillä poistettujen d ja e alakohtien tarkoittamat yhteyshenkilöt tulevat lähtökohtaisesti katetuiksi jo a alakohdalla.

Kansallisesti Eurojust -koordinaatiosta säädetään Eurojust-lain 6 §:ssä. 20 artiklan 8 kohdan sekä siihen liittyvän jäljempänä selostettavan 25 artiklan muutoksen johdosta on vastaavasti tarpeen teknisesti tämentää Eurojust-lain 6 §:n 2 momentin sisältämää viittausta Eurojust-asetuksen 20 artiklan 3 kohtaan.

Asetuksen 1 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdilla muutetaan Eurojust-asetuksen 21 artiklan 9 – 10 kohtia siten, että ensiksi mainitusta kohdasta poistetaan jatkossa tarpeettomana viittaus neuvoston päätökseen 2005/671/YOS. Jälkimmäisestä 10 kohdasta puolestaan poistetaan maininta siitä, että artiklassa tarkoitetut tiedot olisi toimitettava Eurojustin määrittämällä jäsennellyllä tavalla. Tiedonvaihdon tapa määritellään muutoksen myötä jo itse asetuksessa yksityiskohtaisemmin. Artiklat ovat suoraan sovellettavia, joten muutosten johdosta ei ole tarvetta muuttaa kansallista täydentävää lainsäädäntöä.

Asetuksen 1 artiklan 4 ja 5 kohdan mukaan Eurojust-asetukseen lisätään neljä uutta artiklaa. Uudet artiklat koskevat tietojenvaihtoa terrorismitapauksissa (21 a artikla), turvattua digitaalista viestintää ja tiedonvaihtoa toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja Eurojustin välillä (22 a artikla), täytäntöönpanosäädösten hyväksymistä komissiossa (22 b artikla) ja komiteamenettelyä (22 c artikla).

Uuden 21 a artiklan tarkoituksena on selventää ja vahvistaa jäsenvaltioiden velvollisuutta antaa tietoja terrorismitapauksista. Terrorisimirikoksia koskeva tietojenantovelvollisuus Eurojustille perustui neuvoston päätöksen 2005/671/YOS 2 artiklan 2 ja 5 kohtaan. Uusi 21 a artikla määrittelee kuitenkin aiempaa tarkemmin tapaukset, joissa jäsenvaltiot olisivat velvollisia antamaan tietoja rikostutkinnoista ja oikeusmenettelyistä terrorismitapauksiin liittyen. Lisäksi artiklassa aiempaa tarkemmin tehdään eroa rikostutkintojen ja oikeusmenettelyiden vaiheiden ja tietojenluovuttamisvelvollisuuden kesken. Artiklan 1 kohdan mukainen tiedottamisvelvollisuus kansalliselle jäsenelle terrorismitapauksista alkaa heti oikeusviranomaisten osallistuttua tapaukseen. Huomionarvoista on, että artiklan 1 kohdan mukainen tiedottamisvelvollisuus kansalliselle jäsenelle koskisi kaikkia terrorismitapauksia riippumatta siitä, onko tiedossa rikoksen yhteyksistä toiseen jäsenvaltioon tai kolmanteen valtioon, ellei erityisten olosuhteiden vuoksi tapaus koskisi vain yhtä jäsenvaltiota. Uuden 21 a artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitettua

tietojenantovelvollisuutta ei kuitenkaan sovelleta, jos tietojen jakaminen vaarantaisi käynnissä olevan tutkinnan tai henkilön turvallisuuden tai tietojen jakaminen olisi kyseisen jäsenvaltion keskeisten turvallisuusasetusten vastaista.

Uuden 21 a artiklan 3 kohdassa määritellään kyseeseen tulevat terrorismirikokset, joita ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2017/541 terrorismin torjumisesta ja sekä neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS korvaamisesta sekä neuvoston päätöksen 2005/671/YOS muuttamisesta viitattut rikokset.

Uuden 21 a artiklan 4 kohdan mukaan kansalliselle jäsenelle toimitettavien tietojen tulee sisältyä myös tiedot muun muassa operatiivisista henkilötiedoista, jotka ovat lueteltu asetukseen liittävässä liitteessä III. Näitä tietoja olisivat muun ohella sormenjäljet ja valokuvat epäiltyjen luotettavan tunnistamisen varmistamiseksi. Näitä III liitteen d kohdan mukaisia henkilötietojen toimittamisen lisäedellytykseksi 4 kohdassa asetetaan, että toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on hallussaan näitä henkilötietoja tai ne voidaan kansallisen lainsäädännön nojalla toimittaa kansallisille viranomaisille ja että tietojen toimittaminen on tarpeen rekisteröidyn henkilön luotettavaksi tunnistamiseksi Eurojust-asetuksen 27 artiklan 5 kohdan mukaan. Näistä lisäedellytyksistä on ollut tarpeen säätää, jotta ko. biometrinen tietojen arkaluonteisuuden vuoksi toimivaltaiset viranomaiset ja Eurojust kussakin tapauksessa arvioivat tarpeellisuuden edellytyksiä harkiten. Biometrinen tietojen käsittely ei sinänsä ole kokonaan uutta Eurojust-asetuksen puitteissa, sillä jo aiemmin asetuksen 9 artiklan nojalla kansallisilla jäsenillä ollut pääsy muun muassa kansallisiin DNA-rekistereihin.

Uuden 21 a artiklan 5 kohdan mukaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on ilmoitettava kansallisille jäsenilleen muutoksista 1 kohdan nojalla toimitettuihin tietoihin ilman aiheutonta viivytystä ja mahdollisuuksien mukaan viimeistään 10 työpäivän kuluessa tällaisista muutoksista. Artiklan 6 kohdan mukaan toimivaltainen kansallinen viranomainen ei kuitenkaan ole velvollinen toimittamaan tietoja, jos ne on jo toimitettu Eurojustille. Artiklan 7 kohdan mukaan toimivaltainen kansallinen viranomainen voi milloin tahansa pyytää Eurojustin tukea jatko-toimissa, jotka koskevat tämän artiklan nojalla toimitettujen tietojen perusteella havaittuja yhteyksiä.

Suomessa voimassa olevan lainsäädännön nojalla Eurojustin kansallisella jäsenellä on laaja pääsy keskeisiin kansallisiin rekistereihin. Eurojust-lain 8 §:n 2 momentin nojalla kansallisen jäsenen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ää, jonka mukaan pääsyoikeus vastaa syyttäjän oikeutta henkilötietojen käsittelyyn. Vuonna 2023 voimaan tulleella muutoksella (HE 106/2022 vp) Eurojust-lain 8 §:n 2 momenttiin lisättiin lisäksi nimenomainen maininta siitä, että tietojen luovuttaminen syyttäjälle kattaa myös rikosrekisteritietojen luovuttamisen kansalliselle jäsenelle rikosrekisterilain (770/1993) 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Lisäksi tietoja voidaan edelleen luovuttaa Eurojustille kansallisen jäsenen välityksellä poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen rekistereistä siten kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (616/2019) 25 §:ssä, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 33 §:ssä ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 21 §:ssä säädetään, vaikkei näihin nimenomaisesti Eurojust-lain 8 §:ssä viitatakaan (HE 45/2019vp). Nämä Eurojust-lain kansallisen jäsenen pääsyä koskevat säännökset kattavat myös 21 a artiklan 4 kohdassa tarkoitetut biometriset henkilötiedot. Eurojust-lain 8 §:ään sisältyvät tietojen toimittamista koskevat määräykset ovat näin ollen nykyisellään riittäviä, eikä niitä ole asetusmuutoksen johdosta tarpeen muuttaa. Eurojust-lain 8 §:ään on kuitenkin lisättävä viittaus uuteen 21 a artiklaan ja lisäksi viittaus terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä tehtyyn neuvoston päätökseen 2005/671/YOS tulee poistaa pykälästä tarpeettomana.

Eurojust-asetukseen lisätyn uuden 22 a artiklan 1 kohdan mukaan asetuksen mukainen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja Eurojustin välinen viestintä toteutetaan hajautetun tietojärjestelmän kautta. Jäljempänä 23 artiklassa tarkoitettu asianhallintajärjestelmä liitetään turvallisen ja luotettavan rajat ylittävän tietojenvaihdon mahdollistavaan sellaisten tietojärjestelmien ja yhteentoimivien e-CODEX -yhteyspisteiden verkostoon, joiden toiminnasta ja hallinnoinnista vastaa kukin yksittäinen jäsenvaltio ja Eurojust erikseen. Uuden 22 a artiklan 2 kohdan mukaan, mikäli tietojenvaihto 1 kohdan mukaisesti ei ole mahdollista siksi, että hajautettua tietojärjestelmää ei ole käytettävissä, tietojenvaihto on toteutettava jollain muulla mahdollisimman nopealla ja tarkoituksenmukaisella keinolla. Artiklan 3 kohta velvoittaa toimivaltaiset kansalliset viranomaiset toimittamaan asetuksen 21 ja 21 a artiklassa tarkoitettuja tietoja Eurojustille kansallisista rekistereistä puoliautomaattisesti ja jäsenneulysti. Komissio määrittelee Eurojustia kuullen tällaista toimittamista koskevat järjestelyt täytäntöönpanosäädöksellä asetuksen 22 b artiklan mukaisesti. Kyseisessä täytäntöönpanosäädöksessä määritellään erityisesti tämän asetuksen liitteessä III olevan d kohdan mukaisesti toimitettujen biometristen henkilötietojen muoto ja tällaisten tietojen toimittamista koskevat tarvittavat tekniset standardit sekä vahvistetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/850 siviili- ja rikosoikeudellisissa asioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla käytettävästä tietokoneistetusta rajat ylittävän sähköisen tietojenvaihdon järjestelmästä (e-CODEX-järjestelmä) 3 artiklan 9 kohdassa määritellyt digitaaliset prosessistandardit. Artiklassa tarkoitettuja täytäntöönpanosäännöksiä ei ole toistaiseksi vielä hyväksytty. Uusi 22 a artikla on suoraan sovellettava, eikä se edellytä täydentävän lainsäädännön antamista.

Uusilla 22 b ja 22 c artiklalla vahvistetaan puitteet, joiden mukaisesti komissio voi hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä. Artiklat 22 b ja 22 c ovat suoraan sovellettavia, eivätkä edellytä täydentävää kansallista täydentävää lainsäädäntöä.

Asetuksen 1 artiklan 6 kohdalla korvattiin 23, 24 ja 25 artiklat uusilla 23 – 25 artikloilla. Näistä 23 artikla koskee Eurojustin asianhallintajärjestelmää, 24 artikla tietojenhallintaa asianhallintajärjestelmässä ja 25 artikla pääsyä asianhallintajärjestelmään kansallisella tasolla.

Uudistetun 23 artiklan sisältämien muutosten myötä asianhallintajärjestelmän keskeiset periaatteet säilyvät ennallaan, mutta muutoksilla lisätään Eurojust-asetuksen tietojenkäsittelyä koskevien säännösten joustavuutta. Vakavista rikoksista 21 artiklan ja terrorismin vastaisista menettelyistä 21 a artiklan nojalla annettavat tiedot voidaan muutoksen myötä tallentaa rakenteellisesti eri tavalla ja tietoja voidaan säilyttää pidempään kuin aiemmissa tilapäisissä tietokannoissa. Asetuksesta poistettiin asianhallintajärjestelmää koskevat tekniset yksityiskohdat, mukaan lukien viittaukset tilapäisiin tiedostoihin ja hakemistoihin, jotta järjestelmää voitaisiin tarvittaessa ilman säädösmuutoksia modernisoida jatkossakin. Myös väliaikaisen säilyttämisen periaate säilyy koskien edellä mainittuja tietoja, mutta tietojen säilyttämistä koskevat määräajat olisivat pidempiä 21 a artiklan mukaisten tietojen osalta.

Myös uudistetun 24 artiklan osalta aiemmin voimassa olleet tietojen käsittelyä koskevat periaatteet asiahallintajärjestelmän osalta säilyisivät ennallaan. Aiemmat viittaukset tilapäisiin tietokantoihin ja hakemistoihin korvataan viittauksilla asianhallintajärjestelmään. Artiklan 1 kohdan mukaan kansallisen jäsenen on tallennettava hänelle tämän asetuksen tai muiden sovellettavien säädösten mukaisesti toimitettuja tietoja asianhallintajärjestelmään ja kansallinen jäsen myös vastaa käsittelemiensä tietojen hallinnasta. Artiklan 2 kohdan mukaisesti kansalliset jäsenet jatkossakin päättävät tapauskohtaisesti muiden kansallisten jäsenten, Eurojustin yhteyssyöttäjien, valtuutetun Eurojustin henkilöstön tai muun Eurojustin lukuun työskentelevän henkilön pääsystä hallinnoimiinsa tietoihin. Artiklan 3 kohdan mukaan kansallisen jäsenen on ilmoitettava toimivaltaisista kansallisista viranomaisista kuullen yleisesti tai tietyjen ehtojen täytyessä

tietojen jatkokäsittelyä, saatavuutta ja siirtämistä koskevista rajoituksista, jos on havaittu 23 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettu yhteys tapausten kesken.

Uudistetut asianhallintajärjestelmää koskevat 23 ja 24 artiklat ovat sellaisenaan suoraan sovellettavissa eivätkä edellytä sisällöllisiä muutoksia kansalliseen täydentävään lainsäädäntöön. Niiden johdosta Eurojust-lain 6 §:n 2 momentin maininta Eurojustin asianhallintajärjestelmän tilapäisistä tietokannoista on kuitenkin poistettava vanhentuneena ja korvattava viittauksella Eurojustin asianhallintajärjestelmään.

Muutetun 25 artiklan nojalla 20 artiklan 3 kohdan a, b ja c –alakohdassa tarkoitetuilla henkilöillä tulee olla pääsy alakohtien a ja b mukaisiin tietoihin, joita heidän kansallinen jäsenensä valvoo sekä tietoihin, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansallisten jäsenten valvonnassa ja joihin heidän jäsenvaltionsa kansallinen jäsen on saanut pääsyn, paitsi jos tietoja valvova kansallinen jäsen on evännyt tämän pääsyn. Artiklan 1 kohdan sanamuotoa on muutettu aiemmasta siten, että mahdollisuus myöntää pääsy asianhallintajärjestelmään 20 artiklan 3 kohdan d) ja e) alakohdassa tarkoitettujen verkostojen kansallisille edustajille ja yhteyshenkilöille on poistettu asetustekstistä. Tämä poisto on seurausta edellä selostetusta 20 artiklan 8 kohdan muutoksesta. Uuden 25 artiklaan lisätyn 3 kohdan mukaan terrorismirikoksia koskevan 21 a artiklan mukaisesti toimitettuihin tietoihin voi kuitenkin tutustua kansallisella tasolla ainoastaan Eurojustin terrorismiasioiden kansalliset yhteyshenkilöt. 25 artiklan 4 kohdassa määrätään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta kansallista jäsentään kuultuaan päättää missä laajuudessa 20 artiklan 3 kohdan a, b ja c alakohdissa tarkoitettut henkilöt voivat tallentaa tietoja asianhallintajärjestelmään, huomioiden myös artiklan 1, 2 ja 3 kohdissa säädetty rajoitukset.

Näiden 25 artiklaan tehtyjen täsmennysten johdosta ehdotetaan edellä 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan osalta selostetulla tavalla teknisesti täsmennettäväksi Eurojust-lain 6 §:n 2 ja 3 momenttia.

Asetuksen 1 artiklan 7 kohdan nojalla poistettiin Eurojust-asetuksen 27 artiklan operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskevasta 4 kohdasta maininta asianhallintajärjestelmän hakemisesta. Muutos on suoraan sovellettavissa, eikä sen johdosta ole tarpeen muuttaa täydentävää lainsäädäntöä.

Lisäksi 27 artiklaan lisättiin uusi 5 kohta, jolla määrätään Eurojustin mahdollisuudesta käsitellä 21 a artiklan nojalla toimitettuja liitteen III mukaisia operatiivisia henkilötietoja koskien henkilöitä, joiden osalta on kansallisen lainsäädännön mukaisesti vakavia perusteita uskoa syyllistyneen tai olevan syyllistymässä Eurojustin toimivaltaan kuuluvaan rikokseen (a alakohta) tai jotka on tuomittu tällaisesta rikoksesta (b alakohta). Eurojust voisi edellä a alakohdassa mainittujen henkilöiden osalta jatkaa liitteen III mukaisten operatiivisten henkilötietojen käsittelyä myös silloin kun kansallisen lain mukaisesti menettelyt olisi saatettu päätökseen, ja myös tilanteissa, kun menettelyt ovat päättyneet vapauttavaan tuomioon tai syyttämättä jättämistä koskevaan päätökseen. Jos menettely ei ole johtanut langettavaan tuomioon, operatiivisia henkilötietoja voidaan käsitellä ainoastaan silloin, kun tarkoituksena on havaita 23 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja yhteyksiä käynnissä olevien, tulevien tai päätökseen saatettujen tutkinta- ja syytetoimien välillä. Toimivaltainen kansallinen viranomainen voi kuitenkin a alakohdassa tarkoitettuja henkilöitä koskevan tiedon osalta vapauttavan tuomion tai syyttämättä jättämispäätöksen tultua lainvoimaiseksi päättää, ettei syytteistä vapautettujen tai syyttämättä jätettyjen henkilöiden tietoja ole tarpeen enää käsitellä, jolloin tiedot poistetaan. Asetuksen johdantokappaleessa 28 esimerkkinä tällaisen päätöksen perusteista mainitaan yleisellä tasolla muassa tapauksen erityispiirteet taikka vapauttavan tuomion tai syyttämättä jättämispäätöksen perusteet yksittäistapauksessa. Uuden 5 kohdan tarkoituksena on sallia tietojen käsittely terrorismitapauksissa myös kansallisen lain mukaisesti päättyneiden tapauksien osalta. Muutosten

tarkoituksena on tehostaa tietojen keskinäisten yhteyksien havaitsemismahdollisuuksia mahdollistamalla tietojen käsittely tietyn aikaa tutkintojen ja syytetoimenpiteiden välillä, myös koskien tietoja aikaisemmista tutkinnoista kattaen myös vapauttamiseen johtaneet tai muulla tavalla päättyneet tapaukset. Tältä osin on huomionarvoista se, että edellä mainituilla 27 artiklan muutoksilla laajennetaan Eurojustin mahdollisuuksia käsitellä – myös ajallisesti – muun ohella biometrisia tietoja. Muutos edellyttää vastaavaa kansallisen viranomaisen päätösvaltaa koskevan säännöksen lisäämistä Eurojust-lain 6 §:ään.

Asetuksen 1 artiklan 8 kohdan mukaisesti Eurojust-asetuksen operatiivisten henkilötietojen säilyttämisen aikarajoja koskevaa 29 artiklaa muutettiin siten, että sen 1 kohtaan sisällytettiin uusi 1 a alakohhta koskien 21 a artiklan mukaisesti siirrettyjen operatiivisten henkilötietojen säilyttämistä. Uuden 1 a alakohdan mukaan Eurojust ei säilytä 21 a artiklan mukaisesti toimitettuja terrorismirikoksia koskevia operatiivisia henkilötietoja seuraavista päivistä ensimmäiseksi ajoittuvan jälkeen: a) päivä, jona syytteen nostamiselle asetettu määräaika on päättynyt vanhentumissääntöjen nojalla kaikissa jäsenvaltioissa, joita tutkinta- tai syytetoimi koskee; b) viisi vuotta sen päivän jälkeen, jona tuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi viimeisessä niistä jäsenvaltioista, joita tutkinta- tai syytetoimi koskee, tai jos on annettu vapauttava tuomio tai tehty lopullinen syyttämättäjäättämispäätös, kaksi vuotta tämän jälkeen; tai c) päivä, jona Eurojustille on ilmoitettu toimivaltaisen kansallisen viranomaisen 27 artiklan 5 kohdan mukaisesta päätöksestä. Asetus on näiltä osin suoraan sovellettavissa, eikä se edellytä täydentävän lainsäädännön antamista.

Asetuksen 1 artiklan 8 kohdalla muutettiin myös Eurojust-asetuksen 29 artiklan 2 ja 3 kohtia. Kohdan 2 osalta lisättiin säännös koskien edellä mainitun 29 artiklan 1 ja 1 a kohdassa olevien säilyttämistä koskevien määräaikojen jatkuvaa tarkastelua asianmukaisen automatisoidun prosessin avulla Eurojustin toimesta, erityisesti siitä hetkestä lähtien, kun Eurojust ei enää avusta asiassa. Kohtaan 3 lisättiin säännös Eurojustin mahdollisuudesta jatkaa tietojen säilyttämistä ennen kuin jompikumpi 1 ja 1 a kohdan mukaisista määräajoista umpeutuu. Näiden 29 artiklan 2 ja 3 kohtien osalta ei ole tarvetta antaa uutta täydentävää lainsäädäntöä, sillä kohdat ovat suoraan sovellettavissa.

Asetuksen 1 artiklan 9 kohdalla Eurojust-asetuksen III jaksoon (kansainvälinen yhteistyö) lisättiin uusi 54 a artikla koskien kolmansien maiden yhteyssyyttäjiä. Uusi 54 a artikla tarjoaa oikeusperustan kolmansien maiden yhteyssyyttäjiä kanssa tehtävälle tietojenvaihdon niissä tilanteissa, joissa kun Eurojust on neuvotellut tätä koskevan kahdenvälisen sopimuksen ko. valtion kanssa. Eurojust –asetuksessa jo olevan yhteistyösopimusten solmimista koskevan määräyksen (52 artikla) pohjalta Eurojust on tähän mennessä tehnyt kolmansien maiden kanssa kaikkiaan 12 yhteistyösopimusta (Albania, Montenegro, Pohjois-Makedonia, Serbia, Georgia, Islanti, Liechtenstein, Moldova, Norja, Sveitsi, Ukraina ja USA), joissa sallitaan operatiivisten henkilötietojen siirtäminen ja kolmansien maiden yhteyssyyttäjiä lähettäminen Eurojustiin. Lisäksi EU:n ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Iso-Britannian kanssa tehdyt yhteistyösopimukset sallitaan yhteyssyyttäjiä lähettäminen. Maaliskuussa 2021 neuvosto valtuutti komission lisäksi neuvottelemaan Eurojust –yhteistyösopimuksista 13 muun kolmannen valtion (Algeria, Argentiina, Armenia, Bosnia-Herzegovina, Brasilia, Kolumbia, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Marokko, Tunisia ja Turkki) kanssa.

Uuden 54 a artiklan 2 kohdassa todetun mukaisesti kolmannelta maasta tulevan yhteyssyyttäjän oikeudet ja velvollisuudet määritellään asianomaisessa yhteistyösopimuksessa tai muussa asetuksen 47 artiklan mukaisessa järjestelyssä. Eurojustiin lähetetyille yhteyssyyttäjiä annetaan pääsy asianhallintajärjestelmään tietojenvaihtoa varten. Eurojust kuitenkin asetuksen 46 – 47 artikloiden mukaisesti on vastuussa yhteyssyyttäjiä suorittamasta henkilötietojen käsittelystä. Operatiivisia henkilötietoja voidaan 54 a artiklan mukaan siirtää kolmansien maiden

yhteyssyyttäjiille asianhallintajärjestelmän kautta vain Eurojust-asetuksessa, yhteistyösopimuksessa tai muussa sovelletussa instrumentissa vahvistettujen sääntöjen ja edellytysten mukaisesti. Uusi 54 a artikla on suoraan sovellettava, eikä se edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Eurojustlain 9 §:n mukaan jatkossakin kansallisesti ennakkoluvan henkilötietojen siirtämiseen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle voi antaa alkuperäisen siirron toteuttanut toimivaltainen viranomainen.

Asetuksen 1 artiklan 10 kohdan mukaan Eurojust-asetuksen 80 artiklan (siirtymäjärjestelyt) 9 – 11 kohtiin lisättiin siirtymäsäännökset koskien uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönottoa. Nämä määräykset ovat suoraan sovellettavia, eivätkä edellytä täydentävän lainsäädännön antamista.

Asetuksen 1 artiklan 11 kohdalla Eurojust-asetukseen lisättiin uusi liite III, jossa luetellaan Eurojustille 21 a artiklan mukaisesti lähetettävät terrorismirikoksia koskevat tiedot. Näitä tietoja olisivat muun ohella sormenjäljet ja valokuvat epäiltyjen luotettavan tunnistamisen varmistamiseksi (d alakohta). Liite on suoraan sovellettava, eikä edellytä täydentävää lainsäädäntöä.

2 artikla. *Päätöksen 2005/671/YOS muuttaminen.* Artiklalla muutetaan neuvoston päätöstä 2005/671/YOS siten, että poistetaan neuvoston päätöksen 1 ja 2 artikloista Eurojustia sekä tietojenvaihtoa terrorismirikoksista koskevat maininnat. Nämä poistot ovat teknisluontoinen seuraus siitä, että ko. määräykset siirrettiin Eurojust-asetukseen ja neuvoston päätös jatkossa koskee vain tietojenvaihtoa terrorismirikoksista Europolin kanssa.

3 artikla. *Voimaantulo.* Artikla koskee asetuksen voimaantuloa. Asetus on tullut voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Asetus on näin ollen tullut voimaan 31.10.2023.

2.3 Direktiivin tavoitteet, pääasiallinen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Direktiivin (EU) 2023/2131 tavoitteena oli neuvoston päätöksen 2005/671/YOS yhdenmukaistaminen Euroopan unionin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta (jäljempänä EU:n rikosasioiden tietosuojadirektiivi) kanssa. Neuvoston päätöksessä 2005/671/YOS vahvistetaan erityiset säännöt terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä. Edellä mainitun Eurojust-asetuksen muutoksen johdosta neuvoston päätös jatkossa koskee vain Europolin kanssa tehtävää tietojenvaihtoa terrorismirikoksista.

1 artikla. Artiklalla kumottiin neuvoston päätöksen 1 artiklan b alakohta, jossa vanhentuneesti viitattiin sittemmin Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) annetulla asetuksella (EU) 2016/794 korvattuun vuonna 1995 tehtyyn Europol –yleissopimukseen.

Direktiivin 1 artiklalla myös muutettiin päätöksen 1 artiklan d alakohtaa siten, että siinä jatkossa määritellään ryhmä tai yhteisö direktiivin (EU) 2017/541 2 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetuksi terroristiryhmäksi sekä neuvoston yhteisen kannan 2001/931/YUTP liitteenä olevassa luettelossa mainituksi ryhmäksi ja yhteisöksi.

Lisäksi direktiivin 1 artiklalla muutettiin päätöksen 2 artiklan otsikko poistamalla siitä Eurojustia koskeva maininta. Päätöksen 2 artiklaan myös lisättiin uusi 3 a kohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että henkilötietoja käsitellään ainoastaan terrorismirikosten ja

muiden ja sellaisten muiden Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) annettun asetuksen (EU) 2016/794 liitteessä I lueteltujen Europolin toimivaltaan kuuluvien rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia varten. Tällainen käsittely ei rajoita tietojen käsittelyyn Europol -asetuksen (EU) 2016/794 nojalla sovellettavien rajoitusten soveltamista.

Direktiivillä myös muutettiin päätöksen 2 artiklan 4 kohtaa siten, että jatkossa Europolille edellä 3 a kohdan mainittuja tarkoituksia varten toimitettavat henkilötietojen luokat rajataan Europol -asetuksen (EU) 2016/794 liitteessä II olevan B jakson 2 kohdassa tarkoitettuihin henkilötietoluokkiin (ml. biometriset tunnistustiedot, kuten sormenjälkitiedot ja kasvokuvat).

Päätöksen 2 artiklaan lisättiin myös uusi 6 kohdan alakohta, jonka mukaan niiden henkilötietojen luokat, joita voidaan vaihtaa jäsenvaltioiden välillä ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja tarkoituksia varten, rajataan asetuksen (EU) 2016/794 liitteessä II olevan B jakson 2 kohdassa tarkoitettuihin henkilötietoluokkiin. Kyseisen artiklan ensimmäinen alakohta koskee toimivaltaisten viranomaisten terrorismirikoksia koskevien rikosoikeudellisten menettelyjen puitteissa keräämiä tietoja, jotka tulee mahdollisimman pian saattaa toisen jäsenvaltion viranomaisten tietoon, jos tietoja voidaan käyttää terrorismirikosten ehkäisemisessä, paljastamisessa, tutkinnassa tai niitä koskevassa syytteesenpanossa kyseisessä jäsenvaltiossa.

Neuvoston päätös 2005/671/YOS tuli alun perin voimaan 30 päivänä syyskuuta 2005. Päätöksen täytäntöönpano ei edellyttänyt Suomessa lainsäädäntömuutoksia. Sittemmin on myös hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/794 Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (ns. Europol-asetus), joka sisältää määräykset henkilötietojen käyttämisestä sekä tietosuojasta Europolin toiminnassa. Asetus kattaa myös terrorismirikoksia koskevan tietojenvaihdon. Asetus on suoraan sovellettava, minkä lisäksi kansallisesti on voimassa sitä täydentäviä säännöksiä sisältävä laki Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (2017/214). Unionin toimielinten, elinten ja laitosten henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi asetuksessa (EU) 2018/1725. Kyseisestä asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn Europol-asetuksen 27 a artiklan mukaisesti. Europolin suorittamaan operatiivisten henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan asetuksen (EU) 2018/1725 3 artiklaa ja IX lukua, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Europol-asetuksen soveltamista. Europolin suorittamaan hallinnollisten henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan asetusta (EU) 2018/1725, lukuun ottamatta sen IX lukua.

EU:n tasolla henkilötietojen suojaa toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä niitä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten on lisäksi voimassa EU:n rikosasioiden tietosuojadirektiivi (EU) 2016/680. Direktiivi on Suomessa pantu täytäntöön lailla henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018, jatkossa rikosasioiden tietosuojalaki). Lakia sovelletaan poliisin, syyttäjien, yleisten tuomioistuinten, Rikosseuraamuslaitoksen, Tullin, Rajavartiolaitoksen ja muiden toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä henkilötietoja silloin, kun kysymys on rikoksen ennalta estämisestä, paljastamisesta, selvittämisestä tai syyteharkintaan saattamisesta, rikokseen liittyvästä syyttäjän toiminnasta, rikosasian käsittelemisestä tuomioistuimessa, rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpanemisesta taikka yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelemisesta tai tällaisten uhkien ehkäisemisestä. Laki on näissä tilanteissa sovellettava yleislaki, jonka sääntelystä voidaan erityislainsäädännössä poiketa. Rikosasioiden tietosuojalaissa ei myöskään säädetä viranomaisten tiedonsaantioikeuksista tai tiedon luovuttamisesta muun muassa Europolille.

Yksityiskohtaisempia tietojen luovuttamista Europolille koskevia säännöksiä sisältyy poliisin osalta lakiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa (616/2019), Rajavartiolaitoksen osalta lakiin henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa (639/2019) sekä Tullin osalta lakiin

henkilötietojen käsittelystä Tullissa (650/2019). Poliisin henkilötietolain 28 §:n nojalla poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilötietoja Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastolle noudattaen, mitä Europol-asetuksessa ja sitä kansallisesti täydentävässä Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Eurojust) annetussa laissa säädetään. Vastaava säännös sisältyy myös Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 37 §:ään sekä henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 25 §:ään.

Näihin erityislakeihin sisältyvät säännökset henkilötietojen käsittelystä ja luovuttamisesta Europolille kattavat myös terrorismirikoksia koskevan tietojenvaihdon sekä lisäksi vastaavat rikosasioiden tietosuojadirektiivin ja -lain säännöksiä. Esityksen tarkoittamalla direktiivillä neuvoston päätökseen 2005/671 tehdyt päivitykset eivät näin ollen edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

2-4 artikla. Artiklat sisältävät direktiivin täytäntöönpanolle asetettua määräaikaan koskevat määräykset sekä määräykset direktiivin voimaantulosta. Määräysten mukaan jäsenvaltioiden on pantava direktiivi täytäntöön 1.11.2025 mennessä ja ilmoitettavat tästä komissiolle.

3 Nykytila ja sen arviointi

Eurojust-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta ja sitä täydentävät kansalliset säännökset sisältyvät Eurojust-lakiin. Laki sisältää asetusta täydentäviä säännöksiä muun muassa kansallisesta jäsenestä ja hänen toimivallastaan, kansallisista yhteyshenkilöistä ja Eurojust-asioiden kansallisesta koordinoinnista ja yhteistyöstä sekä kansallisen jäsenen tietojensaannista ja oikeudesta käsitellä henkilötietoja. Eurojust-asetuksen muutoksen johdosta on tarpeen täsmentää Eurojust-lain 6 ja 8 §:iä siten kuin edellä on 20, 21a 25 ja 27 artikloiden osalta selostettu.

Direktiivin sisältämien muutosten kannalta olennaiset määräykset sisältyvät rikosasioiden tietosuojalakiin, jota sovelletaan yleislakina. Laki ei kuitenkaan sisällä säännöksiä henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustille ja Europolille, jotka puolestaan sisältyvät kutakin viranomaista koskevaan erillislakiin. Näitä lakeja ei ole tarpeen muuttaa tämän esityksen johdosta.

Eurojust -asetuksen muutosten edellyttämien muutosten lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Eurojust-lain 5 §:n sisältämiä säännöksiä Eurojustin kansallisen jäsenen avustajasta. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaisesti avustajan toimikausi on viisi vuotta, ja se voidaan uusua. Tämä toimikauden pituutta koskeva maininta ei perustu Eurojust-asetukseen, vaan se on ollut kansallinen ratkaisu. Käytännössä säännös on kuitenkin osoittautunut joustamattomaksi, eikä käytännössä esimerkiksi ole aina mahdollistanut tehtävään parhaiten sopivaa henkilöä valittavaksi tarkoituksenmukaiseksi kaudeksi. Momenttia ehdotetaankin muutettavaksi siten, että toimikausi jatkossa olisi enintään viisi vuotta ja että se voidaan jatkossakin uusua.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Edellä selostettujen Eurojust-asetukseen tehtyjen muutosten johdosta ehdotetaan vastaavilta osin täsmennettäväksi Eurojust-lain 6 § ja 8 §:iä. Esityksessä ehdotetut muutokset näihin pykäliin ovat lähinnä oikeudellista tilannetta selventäviä ja niiden tavoitteena on tehostaa Eurojustin piirissä tehtävää terrorismirikoksia koskevaa digitaalista tietojenvaihtoa. Kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituutta koskevan Eurojust-lain 5 §:n 2 momentin muutoksen tavoitteena on joustavoittaa avustajan määräämistä koskevaa nykykäytäntöä. Näiltä osin muutoksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia ja muiltakin osin vaikutukset arvioidaan vähäisiksi.

Esityksen tarkoittamat Eurojustin asianhallintajärjestelmän uudistamisesta seuraavat Eurojustia koskevat resurssivaikutukset katetaan EU:n talousarviosta. Käytännössä tämä kattaa komission viitesovelluksen luomisesta, ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuvat kulut.

Asetuksen mukaan kukin jäsenvaltio kuitenkin vastaa sellaisten hajautetun tietojärjestelmän yhteyspisteiden asentamis-, toiminta- ja ylläpitokustannuksista, jotka aiheutuvat sen asiaan liittyvien kansallisten tietojärjestelmien perustamisesta ja mukauttamisesta yhteentoimiviksi yhteyspisteiden kanssa, ja vastaa kyseisten järjestelmien hallinnointi-, toiminta- ja ylläpitokustannuksista.

Asetuksessa mainittu hajautettu tietojärjestelmä (ml. e-CODEX -alusta) otetaan Suomessa keväällä 2025 käyttöön ensi vaiheessa EU:n siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden todisteluasetuksen (EY) N:o 1383/2020 ja tiedoksiantoasetuksen (EY) N:o 1384/2020 mukaisia rajat ylittäviä tiedonvaihdon menettelyjä sekä yhteisten tutkintaryhmien JIT (laki yhteisistä tutkintaryhmistä 1313/2002 – EU:n neuvoston puitepäätös 2002/465/YOS) perustamisasiakirjojen käsitteilyä koskien vuoden 2025 lopussa. Tämän jälkeen hajautetun tietojärjestelmän käyttöä laajennetaan EU säännösten edellyttämässä aikataulussa muihin rajat ylittäviin oikeudellisiin instrumentteihin vuosina 2026–2031. Tämä EU:n laajuinen hanke oikeusalan rajat ylittävistä digitaalisesta tiedonvaihdesta e-CODEX-alustalla mahdollistaa tulevaisuudessa asioiden ja asiakirjojen välittämisen digitaalisesti EU alueen toimivaltaisten viranomaisten sekä kansalaisten ja yritysten välillä tietoturvallisesti rajat ylittävissä oikeusalan asioinnissa. Keskeiset säännökset asiasta sisältyvät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2023/2844 oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista ja oikeussuojasta rajat ylittävissä siviili-, kaupp- ja rikosoikeudellisissa asioissa ja tiettyjen säädösten muuttamisesta oikeudellisen yhteistyön alalla.

Tämän esityksen tarkoittamalla Eurojust-asetuksen muutoksella veloitetaan jäsenvaltiot ottamaan e-CODEX-alusta käyttöön Eurojustin piirissä tapahtuvan tietojenvaihdon osalta. Tarvittavat täytäntöönpanosäädökset hyväksyttäisiin asetuksen 22 b artiklan nojalla 1.11.2025 mennessä, jonka jälkeen Eurojustin osalta käyttöönoton valmistelu alkaisi vuonna 2026 ja käyttöönotto tapahtuisi vuonna 2027. Eurojustin asianhallintajärjestelmän ja kansallisten asianhallintajärjestelmien välisen rajapinnan kansallisesta kehittämisestä ei arvioida aiheutuvan merkittäviä kustannuksia ja ne tulevat katetuiksi osana yleisempää oikeusministeriön hanketta, jolla ohjataan hajautetun tietojärjestelmän käyttöönottoa Suomessa asteittain EU-säädösten edellyttämässä aikataulussa.

Yleisesti hajautettuun tietojärjestelmään liittyen muidenkin asiaan liittyvien EU-säännösten vuoksi on oikeusministeriön pääluokassa budjetoitu vuodelle 2026 yhteensä 160 000 euroa. Alustavan arvion mukaan tämän esityksen kattaman digitaalista tietojenvaihtoa terrorismitapaauksissa koskevan sääntelyn osuus tästä kokonaisuudesta olisi noin 20 000 euroa. Vuodelle 2027 momentille 25.01.22 Oikeusministeriön hallinnonalan ICT-kehittäminen on tällä hetkellä budjetoitu yhteensä 140 000 euroa, josta arviolta kolmas- tai neljäsosa kohdistuisi terrorismitapaauksia koskevaan tiedonvaihdon digitalisointiin.

5 Lausuntopalaute

[Tätä osiota on tarkoitus täsmentää lausuntokierroksen pohjalta.]

6 Säännöskohtaiset perustelut

5 §. Kansallisen jäsenen avustaja. Lain 5 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa kansallisen jäsenen avustaja voidaan määrätä enintään viiden vuoden toimikaudeksi. Eurojust-asetus ei sisällä avustajan toimikauden pituutta koskevia määräyksiä, joten aiempi

viiden vuoden toimikauden määrittely laissa on ollut kansallinen ratkaisu. Muutoksen tarkoitus on tuoda avustajan toimikauden määrittelyyn joustavuutta. Toimikautta voitaisiin jatkossakin lisäksi jatkaa.

6 §. *Kansalliset yhteyshenkilöt ja koordinointi.* Lain 6 §:n 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siinä viitattaisiin Eurojust-asetuksen 20 artiklan 1 kohdan lisäksi myös asetuksen 20 artiklan uuteen 2 a kohtaan koskien terrorismiyhteyshenkilön nimittämistä. Säännös terrorismiyhteyshenkilön nimeämisestä ei ole uusi, sillä se sisältyi aiemmin neuvoston päätökseen 2005/671/YOS.

Lain 6 §:n 2 momentti täydentää jatkossakin pääsyn myöntämistä Eurojustin asianhallintajärjestelmään koskevia Eurojust-asetuksen 20 ja 25 artikloita. Muutetun 20 artiklan 8 kohdan mukaan saman artiklan 3 kohdan a, b ja c –alakohdissa tarkoitetuilla henkilöillä tulee olla pääsy asianhallintajärjestelmään. Muutetun 25 artiklan mukaisesti kansallinen jäsen jatkossa päättäisi Eurojust-asetuksen 20 artiklan 3 kohdan a, b ja c –alakohdissa tarkoitettujen henkilöiden asianhallintajärjestelmään pääsyn laajuudesta huomioiden 25 artiklan 1 ja 3 kohdan sisältämät rajoitukset. Näiden muutosten johdosta ehdotetaan 2 momentin sisältämää viittausta 20 artiklan 3 kohtaan täsmennettäväksi vastaavasti ja lisäksi momenttiin lisättäisiin viittaus asetuksen 25 artiklan uuteen 3 momenttiin, joka pitää sisällään uuden pääsyä Eurojust -asianhallintajärjestelmän sisältämiin tietoihin koskevan rajoituksen, jonka mukaan terrorismirikoksia koskien toimitettuihin tietoihin on pääsy vain terrorismiasioiden kansallisilla yhteyshenkilöillä.

Lisäksi lain 6 §:n 2 momentin maininta tilapäisistä tietokannoista ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi asianhallintajärjestelmään. Momentin mukaan kansallinen jäsen jatkossakin päättää edellä mainittujen henkilöiden pääsystä asianhallintajärjestelmään. Pääsyn katsottaisiin tässä yhteydessä kattavan myös pääsyn laajuutta koskevan päätöksenteon. Pääsyn edellytyksenä olisi jatkossakin, että se on tarpeen kyseisten henkilöiden Eurojust-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Lain 6 §:n 3 momenttia ehdotetaan uudistetun 25 artiklan johdosta muutettavaksi siten, että siinä jatkossa viitattaisiin 25 artiklan 3 kohdan sijaan saman artiklan 4 kohtaan. Muutos on tekninen ja seurausta artiklaan lisäystä uudesta 3 momentista.

Samalla lain 6 §:n 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi uudistetun 25 artiklan asianhallintajärjestelmää koskevien kirjausten johdosta siten, että valtakunnansyyttäjän toimisto jatkossa päättäisi edellä mainittujen yhteyshenkilöiden mahdollisuudesta tallentaa kansallisia tietoja asianhallintajärjestelmään 25 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Eurojust-asetuksen aiemman 25 artiklan mukaisesti Eurojust-lain 6§:n 3 momentissa aiemmin säänneltiin pääsyä asianhallintajärjestelmän hakemistoon.

Lain 6 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, joka sisältäisi 27 artiklan 5 kohtaa täydentävät määräykset siitä, että valtakunnansyyttäjän toimisto voisi tapauskohtaisesti artiklassa tarkoitettujen terrorismirikoksia koskevien henkilötietojen osalta vapauttavan tuomion tai syyttämättäjättämispäätöksen tultua lainvoimaiseksi päättää, ettei syytteistä vapautettujen tai syyttämättä jätettyjen henkilöiden tietoja ole tarpeen enää käsitellä Eurojustissa. Tästä päätöksestä on ilmoitettava Eurojustille, minkä jälkeen kyseessä olevien tietojen säilyttäminen Eurojustissa päättyy asetuksen 29 artiklan 1 a kohdan mukaisesti.

8 §. *Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja.* Lain 8 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi korvaamalla siinä oleva viittaus terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätökseen 2005/671/YOS 2 artiklaan viittauksella Eurojust-asetuksen uuteen 21 a artiklan 1 kohtaan.

7 Voimaantulo

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan viimeistään lokakuussa 2025.

Eurojust-asetuksen muutos on tullut voimaan 31.10.2023. Määräaika direktiivin täytäntöönpanolle päättyy 1.11.2025.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksessä ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös EU:n perusoikeuskirjan kannalta. EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojen suojaan. Perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelyn tulee olla asianmukaista ja tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen kuuluu olennaisena osana se, ettei henkilötietoja voida myöhemmin käsitellä tavalla, joka on yhteensopimatonta alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa. EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä.

Ehdotetun sääntelyn näkökulmasta merkityksellinen on myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 8 artikla, jonka mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen suojasta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus (EU) 2016/679) ja sitä kansallisesti täydentävissä tietosuojalaissa (1050/2018) sekä rikosasioiden tietosuojalaissa, jolla on pantu täytäntöön rikosasioiden tietosuojadirektiivi.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että toisin kuin suoraan sovellettava yleinen tietosuojasetus, rikosasioiden tietosuojadirektiivi ei sisällä sellaista yksityiskohtaista sääntelyä, joka muodostaisi riittävän säännöspohjan perustuslaissa 10 §:ssä turvattujen oikeuksien suojan kannalta (PeVL 14/2018 vp, s. 7). Arvioidessaan esitystä rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöönpanolainsäädännöksi perustuslakivaliokunta piti merkityksellisenä, että säännökseen sisältyi asianmukaiset ja yksityiskohtaiset säännökset henkilötietojen käsittelyn yleisistä edellytyksistä ja periaatteista, rekisteröidyn oikeuksista, valvonnasta ja esimerkiksi tietoturvasta (PeVL 26/2018 vp).

Arkaluonteisten tietojen, kuten rikostuomioita sekä rikoksia koskevien henkilötietojen (mukaan lukien biometriset tunnisteet) käsittelyn salliminen koskee yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I). Merkityksellistä on, että biometrisiä tunnisteita sisältäviin laajoihin tietokantoihin saattaa liittyä tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4 ja PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tällaisten rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta (PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp ja PeVL 14/2009 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että biometrinen tunnisteiden rekisteröinti merkitsee lisäksi erityistä tarvetta huolehtia järjestelmään talletettävien henkilötietojen suojaamisesta väärinkäytön vaaroilta ja kaikenlaiselta tietojen laittomalta saannilta ja käytöltä

(PeVL 29/2016 vp, s. 5, ks. myös Schrems C-362/14, kohta 91, Digital Rights Ireland C-293/12 ja C-594/12, kohdat 54 ja 55). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on tällaisissa perusoikeusherkissä sääntelykonteksteissa arvioitava – EU:n tietosuojalainsäädännön puitteissa – edelleen valiokunnan sääntelyn lakitasoisuutta, täsmällisyyttä ja kattavuutta korostaneen käytännön pohjalta (PeVL 26/2018 vp).

Eurojust-asetuksessa tarkoitettuja operatiivisia henkilötietoja käsitellään Eurojust-asetuksessa säädettyihin tarkoituksiin, kuten tutkinta- ja syytetoimintaan. Eurojustin suorittamaan operatiivisten henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan unionin toimielinten tietosuoja-asetuksen (EU) 2018/1725 3 artiklaa ja IX lukua, siltä osin kuin Eurojust-asetuksessa ei ole täsmällisemmin säädetty. Eurojust-asetuksen sisältämä henkilötietojen suojaa koskeva sääntely on lähtökohtaisesti kokonaisuudessaan rikosasioiden tietosuojadirektiivissä säädettyä yksityiskohtaisempaa. Esityksen kattamilla muutoksilla lisäksi edelleen täsmennetään näitä asetuksen sisältämää henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskevia määräyksiä.

Eurojust-asetukseen muutoksilla lisätyn uuden 21 a artiklan tarkoituksena on edelleen selventää ja vahvistaa jäsenvaltioiden velvollisuutta antaa tietoja terrorismitapauksista. Eurojust-asetukseen lisättiin myös uusi liite III, jossa luetellaan Eurojustille 21 a artiklan mukaisesti lähetettävät operatiiviset tiedot. Liitteessä tarkoitettavat tiedot sisältävät myös arkaluonteisina pidettäviä tietoja, kuten rikoksiin liittyviä tietoja sekä biometrisia tietoja (kuten sormenjäljet ja kasvokuvat). Biometrinen tietojen käsittely ei sinänsä ole kokonaan uutta Eurojust-asetuksen puitteissa, sillä jo aiemmin asetuksen 9 artiklan nojalla kansallisilla jäsenillä ollut pääsy muun muassa kansallisiin DNA-rekistereihin. Biometrinen tunnistaminen on tärkeää henkilöiden luotettavaksi tunnistamiseksi, muun muassa otettaessa huomioon erityisesti kolmansien maiden kansalaisten aakkosnumeerisiin tietoihin liittyvä epävarmuus sekä se, että epäillyt käyttävät joskus vale- tai kaksoishenkilöllisyyksiä ja että biometriset tiedot ovat usein ainoa yhteys epäiltyihin tutkintavaiheessa. Eurojust-asianhallintajärjestelmän kehittäminen sekä asetuksen mukaisen turvatun viestintäkanavan käyttöönotto on tärkeä keino suojata näiden arkaluonteisten tietojen käsittelyä ja säilyttämistä.

Eurojust-asetuksen 27 ja 29 artiklaan tehdyillä muutoksilla laajennettiin myös ajallisesti Eurojustin mahdollisuuksia käsitellä operatiivisia henkilötietoja koskevia erityistietoluokkia. Ajallista laajennusta on pidetty tarpeellisena henkilöiden luotettavaksi tunnistamiseksi ja uuden Eurojust -asianhallintajärjestelmän mahdollistamien tapausten keskinäisten yhteyksien havaitsemismahdollisuuksien tehostamiseksi, mukaan lukien aiemmin vireillä olleiden tapausten osalta. Erityisesti rajat ylittävissä tapauksissa rikostutkinnat saatetaan usein päättää sillä perusteella, ettei ole ollut mahdollista kerätä riittävää todistusaineistoa syytteiden tueksi. Tällöin myöhemmän rikostutkinnan yhteydessä voi olla olennaista tietää myös aiemmista tutkinnoista. Tietojen säilyttämisen ajallista laajentamista voidaan pitää myös oikeasuhtaisena, sillä Eurojustille luovutettavat tiedot koskisivat terrorismirikoksia, joilla voi olla vakavia yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Direktiivillä 2023/2123 neuvoston päätös 2005/671/YOS saatettiin vastaamaan rikosasioiden tietosuojadirektiiviä, joka edellyttää muun muassa henkilötietojen käsittelyn tavoitteista, käsiteltävistä henkilötiedoista ja käsittelyn tarkoituksista säätämistä. Direktiivillä täsmennetään henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä ne henkilötiedot, joita toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus toimittaa Europolille. Jatkossa direktiivillä muutetun päätöksen 2005/671/YOS mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä vain terrorismirikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi, paljastamiseksi tai syytteeseen saattamiseksi. Käsiteltävät henkilötiedot rajattaisiin Europol-asetuksen liitteen II B-osan 2 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin (mukaan lukien biometriset tunnistustiedot, kuten sormenjälkitiedot ja kasvokuvat). Nämä neuvoston päätöksen

sisältämät päivitettyt määräykset vastaavat voimassa olevien rikosasioiden tietosuojalain sekä poliisin, rajavartiolaitoksen sekä Tullin henkilötietojen käsittelystä annettujen lakien sisältöä.

Esityksen kattamilla Eurojust-asetuksen muutoksilla, niiden johdosta Eurojust-lakiin ehdotettujen täsmennyksillä sekä direktiivillä neuvoston päätökseen 2005/671/YOS tehdyillä muutoksilla arvioidaan kokonaisuutena olevan myönteistä vaikutusta edellä selostettujen perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Koska Eurojust-asetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain (1232/2019) 5 §:n 2 momentti, 6 § ja 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

5 § Kansallisen jäsenen avustaja

Avustajan toimikausi on enintään viisi vuotta, ja se voidaan uusia.

---

6 § Kansalliset yhteyshenkilöt ja koordinointi

Valtakunnansyyttäjän toimisto nimeää yhden tai useamman Eurojust-asetuksen 20 artiklan 1 kohdassa ja 2a kohdassa tarkoitetun kansallisen yhteyshenkilön sekä vastaa mainitun artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kansallisen koordinoinnin järjestämisestä.

Kansallinen jäsen päättää Eurojust-asetuksen 25 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla 20 artiklan 3 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Pääsyn edellytyksenä on, että se on tarpeen kyseisten henkilöiden Eurojust-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Valtakunnansyyttäjän toimisto päättää Eurojust-asetuksen 25 artiklan 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla, että 20 artiklan 3 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitetut henkilöt voivat 25 artiklassa säädettyin rajoituksin tallentaa tietoja asianhallintajärjestelmään. Valtakunnansyyttäjän toimiston on ilmoitettava Eurojustille ja Euroopan komissiolle tekemästään päätöksestä.

Valtakunnansyyttäjän toimisto päättää Eurojust-asetuksen 27 artiklan 5 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa 21 a artiklan mukaisesti toimitettujen syytteistä vapautettuja tai syyttämättä jätettyjä henkilöitä koskevien operatiivisten tietojen käsittelyn päättämisestä.

8 § Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja

Rikosasian käsittelystä vastaavan viranomaisen on toimitettava kansalliselle jäsenelle Eurojust-asetuksen 21 artiklan 4 – 6 kohdassa sekä 21 a artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen lisäksi muut välttämättömät tiedot, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2025.

Helsingissä x.x.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Oikeusministeri Leena Meri

Laki

Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Kansallisen jäsenen avustaja

Kansallisen jäsenen avustaja

Kansallisen jäsenen avustajan tai avustajat määrää valtakunnansyyttäjän toimisto. Avustaja toimii tarvittaessa kansallisen jäsenen sijasta. Avustajaksi määrätään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu syyttäjä.

Kansallisen jäsenen avustajan tai avustajat määrää valtakunnansyyttäjän toimisto. Avustaja toimii tarvittaessa kansallisen jäsenen sijasta. Avustajaksi määrätään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu syyttäjä.

Avustajan toimikausi on viisi vuotta, ja se voidaan uusida.

Avustajan toimikausi on *enintään* viisi vuotta, ja se voidaan uusida.

Avustajalla on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijasta.

Avustajalla on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijasta.

6 §

6 §

Kansalliset yhteyshenkilöt ja koordinointi

Kansalliset yhteyshenkilöt ja koordinointi

Valtakunnansyyttäjän toimisto nimeää yhden tai useamman Eurojust-asetuksen 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kansallisen yhteyshenkilön sekä vastaa mainitun artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kansallisen koordinoinnin järjestämisestä.

Valtakunnansyyttäjän toimisto nimeää yhden tai useamman Eurojust –asetuksen 20 artiklan 1 kohdassa ja 2a kohdassa tarkoitetun kansallisen yhteyshenkilön sekä vastaa mainitun artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kansallisen koordinoinnin järjestämisestä.

Kansallinen jäsen päättää Eurojust-asetuksen 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla 20 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin. Pääsyn edellytyksenä on, että se on tarpeen kyseisten

Kansallinen jäsen päättää Eurojust –asetuksen 25 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla 20 artiklan 3 kohdan a, b ja c alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden pääsystä Eurojustin *asianhallintajärjestelmään*. Pääsyn edellytyksenä on, että se on tarpeen kyseisten

Voimassa oleva laki

henkilöiden Eurojust-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Valtakunnansyyttäjän toimisto päättää Eurojust-asetuksen 25 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla 20 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän hakemistoon. Valtakunnansyyttäjän toimiston on ilmoitettava Eurojustille ja Euroopan komissiolle tekemästään päätöksestä.

(uusi)

8 §

Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja

Rikosasian käsittelystä vastaavan viranomaisen on toimitettava kansalliselle jäsenelle Eurojust-asetuksen 21 artiklan 4–6 kohdassa sekä *terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdesta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2005/671/YOS 2 artiklassa* tarkoitettujen tietojen lisäksi muut välttämättömät tiedot, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi.

Mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ssä, sovelletaan myös kansalliseen jäsenen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä.

Kansallinen jäsen saa käsitellä asian käsitelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saamia henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä, ja luovuttaa niitä salassapitosäännösten estämättä Eurojustille.

Ehdotus

henkilöiden Eurojust-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Valtakunnansyyttäjän toimisto päättää Eurojust –asetuksen 25 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla, että 20 artiklan 3 kohdan *a, b ja c alakohdassa tarkoitettujen henkilöt* voivat 25 artiklassa säädettyin rajoituksin tallentaa tietoja asianhallintajärjestelmään. Valtakunnansyyttäjän toimiston on ilmoitettava Eurojustille ja Euroopan komissiolle tekemästään päätöksestä.

Valtakunnansyyttäjän toimisto päättää Eurojust –asetuksen 27 artiklan 5 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa 21 a artiklan mukaisesti toimitettujen syytteistä vapautettuja tai syyttämättä jätettyjä henkilöitä koskevien operatiivisten tietojen käsittelyn päättämisestä.

8 §

Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja

Rikosasian käsittelystä vastaavan viranomaisen on toimitettava kansalliselle jäsenelle Eurojust –asetuksen 21 artiklan 4 – 6 kohdassa sekä *21 a artiklan 1 kohdassa* tarkoitettujen tietojen lisäksi muut välttämättömät tiedot, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi.

Mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:ssä, sovelletaan myös kansalliseen jäsenen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä.

Kansallinen jäsen saa käsitellä asian käsitelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saamia henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä, ja luovuttaa niitä salassapitosäännösten estämättä Eurojustille.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
2025.*